

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC. Niniejsze tłumaczenie nie jest dla Trybunału wiążące.

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC. This translation does not bind the Court.

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Traduction déjà publiée sur le site Internet officiel du Ministère de la Justice polonais]. L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour. La présente traduction ne lie pas la Cour.

Zestawienie – Partie polityczne i stowarzyszenia

Czerwiec 2014 roku

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Partie polityczne i stowarzyszenia

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, **Artykuł 11** (wolność zgromadzeń i stowarzyszenia się) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#) dotyczy również partii politycznych. Niniejszy artykuł stanowi co następuje:

„1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzenia się, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przysiępowania do nich dla ochrony swoich interesów.

2. Wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa państwowego lub publicznego, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwu, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Niniejszy przepis nie stanowi przeszkody w nakładaniu zgodnych z prawem ograniczeń korzystania z tych praw przez członków sił zbrojnych, policji lub administracji państwowej.”

Rola partii politycznych

Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreśla w swoim orzecznictwie zasadniczą rolę jaką odgrywają w demokratycznym państwie partie polityczne cieszące się wolnościami i prawami zapisanymi w Artykule 11 (wolność zgromadzeń i stowarzyszenia się), a także w Artykule 10 (wolność wyrażania opinii) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jednakże Trybunał utrzymuje, że wolności zagwarantowane przez Artykuł 11, Artykuł 9 (wolność myśli, sumienia i wyznania) oraz Artykuł 10 Konwencji, nie mogą pozbawić władz państwa, w którym stowarzyszenie stwarza zagrożenie dla instytucji państwowych, prawa ochrony tych instytucji. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału „partia polityczna może głosić zmiany w ustawowej lub konstytucyjnej strukturze państwa, pod dwoma warunkami: po pierwsze, środki użyte w tym celu muszą być legalne i demokratyczne; a po drugie, proponowana zmiana sama w sobie musi być zgodna z fundamentalnymi, demokratycznymi zasadami. Wiąże się to nierozdzielnie z tym, że partie polityczne, których przywódcy podburzają do przemocy lub przedstawiają program polityczny, który jest przeciwny demokracji lub którego celem jest zniszczenie demokracji i lekceważenie

praw i wolności uznawanych w demokracji, nie mogą przedstawiać roszczenia o konwencyjną ochronę przed karami nałożonymi na tych podstawach(...)" (zob. w szczególności, [Yazar, Karatas, Aksoy i Ludowa Partia Pracy \(HEP\) przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 9 kwietnia 2002 roku, §49).

„Wyjątki wskazane przez Artykuł 11, w odniesieniu do partii politycznych, są sformułowane ściśle; wyłącznie przekonujące i istotne powody mogą usprawiedliwić ograniczenia wolności stowarzyszania się partii politycznych. W ustalaniu czy nastąpiła konieczność, według Artykułu 11 § 2, Wysokie Układające się Strony dysponują jedynie wąskim marginesem swobody uznania.” (zob. np. [Refah Partisi \(Partia Dobrobytu\) i inni przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 13 lutego 2003 roku, §100)

Zakaz działalności partii politycznych

Komunistyczna Partia Turcji i inni przeciwko Turcji

30 stycznia 1998 roku

Komunistyczna Partia Turcji („TBKP”) została założona w czerwcu 1990 roku. Została rozwiązana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w czerwcu 1991 roku na tej podstawie, że użyła słowa „komunistyczna” w swojej nazwie, co było niezgodne z tureckim prawem oraz że, w szczególności, wspierała separatyzm i podział tureckiego narodu.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Uznał, że wybór nazwy przez partię polityczną nie może, co do zasady, usprawiedliwić zastosowania środka tak drastycznego jakim było rozwiązanie partii, przy braku innych istotnych i wystarczających okoliczności. Wobec braku jakichkolwiek stosownych dowodów na to, że przez wybór nazwy „komunistyczna”, TBKP wspierała program polityczny stanowiący realne zagrożenie dla tureckiego społeczeństwa lub tureckiego państwa, Trybunał nie zgodził się jakoby wniosek o rozwiązanie partii oparty wyłącznie na nazwie partii wymagał jego uwzględnienia. Trybunał stwierdził, że pomimo odnoszenia się przez TBKP, w swoim programie politycznym, do kurdyjskich „ludzi” i „narodu” oraz kurdyjskich „obywateli”, nie określała ich mianem „mniejszości”, ani nie podnosiła roszczeń – innych niż uznanie ich istnienia – mających na celu przyznanie im specjalnego traktowania lub praw i nie oznacza odciążenia się od reszty tureckiej populacji. Trybunał podkreślił, że jedną z najważniejszych cech demokracji jest możliwość rozwiązywania problemów kraju poprzez dialog. Stąd, nie może być usprawiedliwienia wstrzymywania grupy politycznej jedynie z tego powodu, że ta poszukuje debaty publicznej na temat sytuacji części populacji państwa i wzięcia udziału w krajowym życiu politycznym, w celu znalezienia, zgodnie z demokratycznymi zasadami, rozwiązań zdolnych zadowolić wszystkich zainteresowanych.

Partia Socjalistyczna i inni przeciwko Turcji

25 maja 1998 roku

Partia Socjalistyczna („SP”) została założona w lutym 1988 roku. Została rozwiązana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w lipcu 1992 roku. Turecki Trybunał zauważył, w szczególności, że w swoim przekazie politycznym, SP odnosi się do dwóch narodów: narodu kurdyjskiego i narodu tureckiego. Zakończył stwierdzeniem, że SP wspiera separatyzm i podburza zintegrowane społeczeństwo do walki o utworzenie niepodległego, federalnego państwa, co jest nieakceptowalne i co usprawiedliwia rozwiązanie partii.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Podniósł, że wypowiedzi poprzedniego prezesa partii odnosiły się do samostanowienia „narodu kurdyjskiego” i do jego prawa do „odłączenia się”. Jednakże, odczytane w takim kontekście wypowiedzi nie zachęcały do odłączenia się od Turcji, ale dążyły do podkreślenia, że proponowany system federalny nie może zaistnieć bez kurdyjskiej zgody, która powinna być wyrażona w referendum. Według Trybunału, uznanie takiego programu politycznego za niezgodny z podstawowymi zasadami i strukturą państwa tureckiego w tym czasie nie jest

jednoznaczne z byciem niezgodnymi z zasadami demokracji. Esencją demokracji jest pozwolenie na różnorodność programów politycznych poddanych debacie, uwzględniając te, które kwestionują obecną organizację funkcjonowania państwa, jeżeli tylko nie czynią szkody samej demokracji.

Partia Wolności i Demokracji (ÖZDEP) przeciwko Turcji

8 grudnia 1999 roku

Partia Wolności i Demokracji została założona w październiku 1992 roku. W lipcu 1993 roku turecki Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok rozwiązujący ÖZDEP. Podczas gdy postępowanie dotyczące rozwiązania partii – wszczętego na tej podstawie, że jej program polityczny zakładał podważanie integralności terytorialnej i świeckiego charakteru państwa oraz jedności narodu – było nadal w toku, założyciele postanowili rozwiązać ją, aby uchronić siebie i przywódców partii przed konsekwencjami wyroku rozwiązującego – czyli zakazie kontynuacji podobnej działalności w innych partiach politycznych.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Nie znalazł niczego w programie politycznym ÖZDEP co mogłoby być uznane za nawoływanie do użycia przemocy, do powstania lub innego odrzucenia zasad demokracji. Wręcz przeciwnie, położono w nim nacisk na potrzebę związania się demokratycznymi zasadami w czasie implementacji proponowanych projektów. ÖZDEP odniosło się w swoim programie również do prawa do samostanowienia „narodowych i religijnych mniejszości”. Jednakże, uwzględniając ich kontekst, te słowa nie zachęcały do separacji od Turcji, ale zmierzały do podkreślenia, że proponowany program polityczny musi być poparty swobodną, demokratycznie wyrażoną zgodą Kurdów. Według Trybunału, uznanie takiego programu politycznego za niezgodny z podstawowymi zasadami i strukturą państwa tureckiego nie oznacza naruszenie zasad demokracji. Esencją demokracji jest pozwolenie poddania debacie różnorodnych programów politycznych, uwzględniając te, które kwestionują obecną organizację funkcjonowania państwa, jeżeli tylko nie czynią szkody samej demokracji.

Yazar, Karatas, Aksoy, i Ludowa Partia Pracy (HEP) przeciwko Turcji

9 kwietnia 2002 roku

HEP (Halkın Emeği Partisi – Ludowa Partia Pracy) została założona w 1990 roku. Została rozwiązana w lipcu 1993 roku orzeczeniem tureckiego Trybunału Konstytucyjnego na tej podstawie, że istniało prawdopodobieństwo, że jej działalność podważa integralność terytorialną państwa i jedność narodu. Trybunał Konstytucyjny skrytykował HEP, w szczególności, za „dążenie do podziału tureckiego narodu na dwa – z jednej strony Turków i z drugiej Kurdów, w celu ustanowienia dwóch niezależnych państw” oraz za „dążenie do zniszczenia narodowej i terytorialnej integralności”.

Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Uznał w szczególności, że wartości reprezentowane przez HEP, takie jak prawo do samostanowienia i uznania praw językowych nie są, same w sobie, przeciwne fundamentalnym zasadom demokracji. Jeżeli uznanie, że samo popieranie tych wartości przez ugrupowanie polityczne stanowi akt terroryzmu, to osłabiałoby to możliwość radzenia sobie ze wskazanymi kwestiami w ramach demokratycznej debaty i pozwalałoby uzbrojonym bojówkom na przywłaszczenie sobie reprezentowania wspomnianych wartości. Co więcej, nawet jeśli wspomniane wartości uprawdopodobniają konflikt z głównym wątkiem polityki rządowej lub przekonaniami większości opinii publicznej, właściwe funkcjonowanie demokracji wymaga, aby ugrupowania polityczne były dopuszczone do debaty publicznej, w celu pomocy w znalezieniu rozwiązań problemów ogólnego zainteresowania, co dotyczy polityków wszelkich przekonań. Turecki Trybunał nie ustalił, jakoby politycy HEP zmierzali do podważenia demokratycznego ustroju Turcji.

Refah Partisi (Partia Dobrobytu) i inni przeciwko Turcji

13 lutego 2003 (Wielka Izba)

Refah Partisi (Partia Dobrobytu – „Refah”) została założona w 1983 roku. Rozwiązana została w styczniu 1998 roku orzeczeniem tureckiego Trybunału Konstytucyjnego, na tej

podstawie, że stała się „centrum aktywności przeciwko zasadzie świeckości”. Turecki Trybunał Konstytucyjny postanowił również, że aktywa Refah zostaną przejęte przez Skarb Państwa. Trybunał Konstytucyjny stwierdził następnie, że publiczne deklaracje przywódców Refah były niekonstytucyjne. W konsekwencji zakazał jej zasiadania w parlamencie oraz piastowania niektórych stanowisk politycznych przez pięć lat.

Trybunał stwierdził, że nie doszło do **naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Uznał, że działalność i przemówienia członków i przywódców Refah, cytowane przez turecki Trybunał Konstytucyjny mogą być przypisane całej partii, że ta działalność i przemówienia odnosiły się do długoterminowej polityki Refah, która ustanawia ustrój oparty na prawie szariatu w ramach różnorodności systemów prawych oraz że Refah nie wyłączała uciekania się do użycia siły w celu implementacji tej polityki. Biorąc pod uwagę, że te plany są niezgodne z koncepcją „demokratycznego społeczeństwa” i że realne możliwości wcielenia ich w życie, które Refah miał, uczyniły zagrożenie dla demokracji namacalnym i bezpośrednim, to decyzja Trybunału Konstytucyjnego, nawet w świetle ograniczonego marginesu swobody pozostawionemu mu, mógł rozsądnie być uznany za napotyający „nagłą potrzebę społeczną”.

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu przeciwko Rumunii

3 lutego 2005 roku

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) „PCN” partia komunistów, którzy nie byli członkami Rumuńskiej Partii Komunistycznej, została założona w marcu 1996 roku. Rejestracji, jako partii politycznej, odmówiły jej sądy rumuńskie w orzeczeniach podtrzymanych w sierpniu 1996 roku, na tej podstawie że PCN dążyło do uzyskania władzy w celu ustanowienia „humanitarnego państwa” opartego na komunistycznej doktrynie, co oznaczało, że uznawała konstytucyjny i ustawowy porządek, który funkcjonuje od 1989 roku, jako niehumanitarny i nie oparty na prawdziwej demokracji.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Po przeanalizowaniu statutu i programu politycznego PCN – na podstawie których rumuńskie sądy oddaliły wniosek rejestracyjny – Trybunał odnotował, że podkreślały utrzymanie narodowej suwerenności, integralności terytorialnej, prawnego i konstytucyjnego porządku kraju i demokratycznych zasad włącznie z pluralizmem politycznym, powszechnymi prawami wyborczymi i wolnością uczestnictwa w życiu politycznym. Faktycznie, były w nich fragmenty krytykujące zarówno nadużycia poprzedniej Partii Komunistycznej przed 1989 rokiem, od której PCN się zdystansował, jak również systemu, który nastąpił później. Jednakże, Trybunał uznał, że usprawiedliwieniem dla ograniczania działalności ugrupowania politycznego, które zachowuje podstawowe zasady demokracji, nie może być wyłącznie krytyka konstytucyjnego i prawnego porządku państwa i dążenie do debaty publicznej na arenie politycznej. Rumuńskie doświadczenie totalitaryzmu komunistycznego sprzed 1989 roku nie może samo w sobie usprawiedliwiać naruszania jego wolności stowarzyszania się.

Herri Batasuna and Batasuna przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 roku

Działająca wcześniej jako koalicja wyborcza Herri Batasuna została zarejestrowana jako partia polityczna w czerwcu 1986 roku, a Batasuna dążyła do rejestracji jako partia polityczna w maju 2001 roku. W marcu 2003 roku hiszpański Sąd Najwyższy uznał obie partie za nielegalne, postanowił o ich rozwiązaniu i likwidacji ich majątku. Odniósł się do ustawy z 2002 roku o partiach politycznych, uznając że partie te były częścią „terrorystycznej strategii ‘taktycznej separacji’ i że istnieją istotne podobieństwa pomiędzy nimi, a organizacją terrorystyczną ETA.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Postanowił, w szczególności, że hiszpańskie sądy, po szczegółowej analizie przedstawionego materiału dowodowego, doszły do rozsądnego wniosku, że istnieje powiązanie pomiędzy partiami – wnioskodawcami i ETA. W obliczu sytuacji, która istnieje w Hiszpanii od wielu lat, w odniesieniu do terrorystycznych ataków, te powiązania mogą być obiektywnie uznane jako zagrożenie dla demokracji.

HADEP i Demir przeciwko Turcji

14 grudnia 2010 roku

Partia Ludowo Demokratyczna „HADEP”, mniejsza z partii opozycyjnych, została założona w maju 1994 roku. Według jej programu politycznego, opowiada się za „demokratycznym rozwiązaniem kwestii Kurdów”. HADEP została rozwiązana w 2003 roku decyzją tureckiego Trybunału Konstytucyjnego, uznającego że partia stała się ośrodkiem nielegalnej działalności, włączając w to wspieranie i podżeganie nielegalnej Partii Pracujących Kurdystanu (PKK). Trybunał Konstytucyjny następnie zakazał licznym członkom HADEP zakładania lub uczestniczenia w innych partiach politycznych przez pięć lat.

Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 11** Konwencji. Ustalił, że niektóre oświadczenia wydane przez członków partii – określających akcje tureckich oddziałów bezpieczeństwa w południowo-wschodniej Turcji w walce z terroryzmem, jako „brudną wojnę” – do których odniósł się turecki sąd uznając HADEP winnymi wspierania i podżegania PKK, były ostrą krytyką polityki rządu, jednak nie zachęcały do agresji, zbrojnego oporu lub powstania. Te wypowiedzi nie mogą więc, same w sobie, stanowić wystarczającego powodu dla utożsamienia partii z uzbrojonymi grupami podejmującymi akty agresji. Europejski Trybunał uznał następnie, w szczególności, że stwierdzenia członków HADEP, którzy uznali kurdyjski naród jako oddzielny od narodu tureckiego, powinny być odczytywane w świetle celów partii ustalonych w programie, czyli że te problemy powinny być rozwiązane w demokratyczny sposób. Nawet jeśli HADEP opowiada się za prawem do samostanowienia Kurdów, to nie jest to sprzeczne z demokratycznymi zasadami i nie może być utożsamiane z wspieraniem aktów terroryzmu.

Sprawa w toku

Demokratik Toplum Partisi i sześć innych skarżących przeciwko Turcji (skarga nr 3840/10)

Skarga znana za częściowo niedopuszczalną i częściowo została zakomunikowana rządowi Turcji w dniu 13 grudnia 2011 roku

Niniejsza sprawa dotyczy rozwiązania pro-Kurdyjskiej partii politycznej Demokratik Toplum Partisi.

Trybunał zakomunikował skargę tureckiemu rządowi i skierował [pytania](#) do stron na podstawie Artykułu 11 Konwencji i Artykułu 1 (ochrona własności) i 3 (prawo do wolnych wyborów) Protokołu 1 do Konwencji.

Rozwiązanie politycznych stowarzyszeń

Vona przeciwko Węgrom

9 lipca 2013 roku

Skarżącym jest prezes Stowarzyszenia Gwardii Węgierskiej, założonej w 2007 roku przez członków partii politycznej Ruchu na Rzecz Lepszych Węgier w celu zabezpieczenia węgierskich tradycji i kultury. Stowarzyszenie natomiast założyło Gwardię Węgierską, której zadaniem, określonym w statucie, jest „obrona Węgier, bezbronnych fizycznie, duchowo i intelektualnie”. W orzeczeniu sądowym, ostatecznie utrzymanym w grudniu 2009 roku, stowarzyszenie zostało rozwiązane ze względu na organizowane przez ruch wiece i demonstracje na terenie całych Węgier, w tym także w wioskach zamieszkałych licznie przez ludność romską, wzywające do obrony etnicznych Węgrów przeciwko tzw. przestępczości cygańskiej.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 11** Konwencji. Przypomniał, że tak jak partie polityczne, państwo jest uprawnione do przedsięwzięcia środków prewencyjnych w celu ochrony demokracji przed stowarzyszeniami, w razie nagłego zagrożenia praw innych podważających fundamentalne wartości, na których

opiera się demokratyczne społeczeństwo. Ruch założony przez Stowarzyszenie Gwardia Węgierska doprowadził do demonstracji o przekazie dotyczącym podziału rasowego, który przypominając Ruch Węgierskich Nazistów (Strzałkokrzyżowców), budzi grozę wśród mniejszości romskiej. Takie paramilitarne ruchy przekroczyły granicę jedynie wyrażenia niewygodnych lub obraźliwych idei, co jest chronione przez Konwencję, mając na uwadze fizyczną obecność groźnych zorganizowanych grup aktywistów. Z tego względu, jedynym sposobem na eliminację zagrożenia spowodowanego przez ruch było usunięcie organizacyjnego wsparcia udzielanego przez stowarzyszenie.
